

RESEARCH FOCUS

บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการการ ปักที่ 3 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2569)

ภัยบุหรี่ไฟฟ้า และ มาตรการ ควบคุม

- 1 บุหรี่ไฟฟ้า มหันตภัยร้ายทำลายเยาวชน
- 2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1

- 3 ประเด็นกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและกรณีศึกษาต่างประเทศ
- 4 อุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทย
- 5 อุปสรรคและความท้าทายในการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐไทย
- 6 บทวิเคราะห์ : ภัยบุหรี่ไฟฟ้าและมาตรการควบคุม

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

02-242-5900 ต่อ 5761

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นหน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ในส่วนของภารกิจด้านการวิจัยรับผิดชอบโดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสำนักวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและสาธารณชน จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม โดยนำเสนอในรูปแบบบทความวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผลงานวิจัยเป็นกลไกสำคัญด้านวิชาการและมีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานให้กับสภาผู้แทนราษฎร และภารกิจงานของคณะกรรมการการต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาร่างกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการพิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องตามบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงประกอบการพิจารณา อันจะส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ

จากความสำคัญดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้จัดทำบทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการ (Research Focus) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถเป็นข้อมูลสนับสนุนการปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการ บุคคลในวงงานรัฐสภา รวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยนำเสนอในรูปแบบของบทความวิจัยที่มุ่งเน้นความถูกต้อง ครบถ้วน กระชับและเข้าใจง่าย พร้อมมีบทสรุปและการวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาไปปรับใช้ได้ตรงตามความต้องการ และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติต่อไป

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สารบัญ

	หน้า
เรื่อง บุหรี่ไฟฟ้า มหันตภัยร้ายทำลายเยาวชน	1
เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคกลาง 1	4
เรื่อง ประเด็นกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและกรณีศึกษาต่างประเทศ	8
เรื่อง อุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทย	12
เรื่อง อุปสรรคและความท้าทายในการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐไทย	17
บทวิเคราะห์ : ภัยบุหรี่ไฟฟ้าและมาตรการควบคุม	20

บุหรี่ไฟฟ้า มหันตภัยร้ายทำลายเยาวชน

วิจัยโดย สุวรรณา เรืองกาญจนเศรษฐ์ และคณะ
เรียบเรียงโดย บุชิตา ไวทยานนท์
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

บุหรี่ไฟฟ้าไม่ใช่ทางเลือกที่ปลอดภัยกว่า แต่คือการเริ่มต้นไปสู่การเสพติดที่ทำลายพัฒนาการและสุขภาพของเยาวชนอย่างแท้จริง การคุ้มครองอนาคตของชาติจึงต้องเริ่มต้นจากการคงไว้ซึ่งกฎหมายที่เข้มงวด และสร้างภูมิคุ้มกันทางความรู้ให้แก่สังคม

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า (Electronic nicotine delivery system : E-cigarettes) ได้ทวีความรุนแรงและกลายเป็นประเด็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญระดับชาติในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่ถูกดึงดูดด้วยกลยุทธ์ทางการตลาดเชิงรุกที่ผิดจรรยาบรรณ การสำรวจสถานการณ์สุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย (อายุ 13-15 ปี) โดยองค์การอนามัยโลก (WHO) ในปี 2564 พบว่า อัตราการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบในกลุ่มนักเรียนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.8 เป็นร้อยละ 14.7 เมื่อเทียบกับปี 2558 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากร้อยละ 3.3 เป็นร้อยละ 8.1 สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการป้องกันการเข้าถึงและการใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ในกลุ่มเยาวชน ปัญหาดังกล่าวยังมีความซับซ้อนมากขึ้นจากการที่สังคมยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าและการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ยังไม่สามารถควบคุมการแพร่กระจายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านช่องทางการตลาดออนไลน์

จากบริบทดังกล่าว งานวิจัย เรื่อง บุหรี่ไฟฟ้า มหันตภัยร้ายทำลายเยาวชน ได้ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจถึงอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าในเชิงลึก ทั้งในส่วนขององค์ประกอบทางเคมีและผลกระทบต่อสุขภาพอย่างเป็นระบบ รวมถึงความเชื่อมโยงกับปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อรวบรวมความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า โดยอ้างอิงจากการศึกษาที่มีความน่าเชื่อถือ และมุ่งเน้นการให้ความตระหนักรู้ถึงภัยอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าที่จะเกิดกับเยาวชนอันเป็นอนาคตสำคัญของชาติ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบของบุหรี่ไฟฟ้า (E-cigarettes) ระบุว่าผลิตภัณฑ์นี้มีส่วนประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ แบตเตอรี่ (Battery) ทำให้เกิดไอรระเหยและความร้อน (Atomizer) และตลับบรรจุของเหลว (Cartridge) โดยของเหลวในตลับมักมีส่วนผสมของโพรพิลีนไกลคอล (Propylene Glycol) ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวสร้างไอรระเหย และกลีเซอริน (Glycerine) ซึ่งทำหน้าที่เพิ่มความชื้น นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบว่า ไอรระเหยจากบุหรี่ไฟฟ้าประกอบด้วย สารพิษมากกว่า 100 ชนิด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อทั้งผู้สูบและผู้ที่อยู่รอบข้าง สารประกอบอันตรายที่สำคัญในบุหรี่ไฟฟ้า ได้แก่ นิโคติน (Nicotine) ซึ่งเป็นสารสกัดจากใบยาสูบ และเป็นสารเสพติดชนิดหนึ่ง โดยพบว่า 7 ใน 10 ของผู้ที่เสพจะเลิกไม่ได้ตลอดชีวิต งานวิจัยยังระบุว่า น้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าในปริมาณ 1 มิลลิลิตร อาจมีปริมาณนิโคตินสูงถึง 40 มิลลิกรัม ซึ่งเทียบเท่ากับปริมาณนิโคตินในบุหรืมวนถึง 1-2 ซอง ยิ่งไปกว่านั้นนิโคตินที่ใช้ในบุหรี่ไฟฟ้าหลายชนิดเป็นนิโคตินสังเคราะห์ ซึ่งไม่มีกลิ่นเหม็น ไม่ระคายคอ แต่สามารถดูดซึมเข้าสู่ร่างกายได้รวดเร็วและในปริมาณที่สูงกว่ามาก นอกจากนิโคตินแล้ว ยังมีการตรวจพบสารเคมีอันตรายอื่น ๆ อีกมากมายในไอรระเหยจากบุหรี่ไฟฟ้า เช่น โลหะหนัก (Heavy Metals) สารหนู (Arsenic) สารกลุ่มฟอร์มัลดีไฮด์ (Formaldehyde) และสารกลุ่มเบนซีน (Benzene) ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็ง ขณะที่สารปรุงแต่งกลิ่นและรสชาติ แม้จะถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร แต่ผลกระทบต่อระยะยาวเมื่อถูกสูดดมเข้าสู่ปอดในรูปแบบไอรระเหยยังคงเป็นประเด็นที่น่ากังวลและขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ชัดเจน

ผลการศึกษาของศูนย์พิษวิทยา โรงพยาบาลรามาริบัติ ชี้ให้เห็นว่าการใช้บุหรี่ไฟฟ้าส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาพหลายด้าน โดยมีรายงานโรคแทรกซ้อน

ที่เกิดขึ้นในระบบทางเดินหายใจมากที่สุด ร้อยละ 49 รองลงมา คือ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ร้อยละ 13 ช่องปากและฟัน ร้อยละ 18 สมอ ร้อยละ 7 และระบบอื่น ๆ ผลกระทบที่สำคัญสามารถจำแนกออกได้ ดังนี้

1. ผลกระทบต่อระบบประสาทและสมอง นิโคติน

ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสมองของเด็กที่กำลังเติบโต ซึ่งสมองจะพัฒนาเต็มที่เมื่ออายุประมาณ 25 ปี การสูบบุหรี่ไฟฟ้าตั้งแต่อายุยังน้อยทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองลดลง เช่น การลดลงของสมาธิ ความจำ และความสามารถในการตัดสินใจ โดยงานวิจัยพบว่า เด็กที่เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าก่อนอายุ 14 ปี จะมีประสิทธิภาพการทำงานของสมองลดลงมากกว่าเด็กที่ไม่เคยสูบบุหรี่ไฟฟ้าถึง 3-4 เท่า นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลที่น่ากังวลซึ่งระบุว่า ร้อยละ 53 ของวัยรุ่นไทยที่สูบบุหรี่ไฟฟ้ามีภาวะซึมเศร้า และมีความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย และการได้รับนิโคตินของหญิงตั้งครรภ์อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางสมองของทารกในครรภ์ รวมถึงเพิ่มความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจากโรคทางระบบประสาทหรือการเกิดโรคสมาธิสั้นในภายหลัง

2. ผลกระทบต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด นิโคติน

มีคุณสมบัติในการกระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้หลอดเลือดหดตัว ความดันโลหิตและอัตราการเต้นของหัวใจเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ไอร์เรเยกจากบุหรี่ไฟฟ้ายังทำให้เลือดมีความข้นและหนืดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะหลอดเลือดตีบตัน กล้ามเนื้อหัวใจตาย โรคหัวใจและหลอดเลือดสมอง และอัมพฤกษ์อัมพาต

3. ผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ สารประกอบ

เช่น โพรไพลีนไกลคอล (Propylene Glycol) กลีเซอริน (Glycerin) ในไอน้ำยาสามารถก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อปอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้ที่เป็โรคปอดเรื้อรังหรือโรคหอบหืดอยู่ก่อนแล้ว การสูดดมไอร์เรเยกเป็นเวลานานยังเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคทางเดินหายใจอื่น ๆ เช่น โรคถุงลมโป่งพอง หลอดลมอักเสบเรื้อรัง ที่สำคัญคือ ไอร์เรเยกจากบุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด โดยเฉพาะเด็กในบ้านที่อาจได้รับสารพิษจากไอร์เรเยกซึ่งสามารถนำไปสู่โรคหอบหืดและอาการทางเดินหายใจที่รุนแรงได้

4. ผลกระทบต่อสุขภาพอื่น ๆ การวิจัยยังพบ

ความเชื่อมโยงระหว่างการสูบบุหรี่ไฟฟ้ากับการเพิ่มความเสียหายต่อโรคมะเร็งในหลายอวัยวะ เช่น มะเร็งปอด ช่องปาก หลอดอาหาร ตับอ่อน รวมถึงการเปลี่ยนแปลง

ของสารพันธุกรรม (DNA) ในระดับเซลล์ของปอด หัวใจ และกระเพาะปัสสาวะ นอกจากนี้ ยังมีรายงานการเกิดโรคปอดอักเสบเฉียบพลันที่สัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า (E-cigarette or Vaping product use-Associated Lung Injury : EVALI) ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับวิตามินอีอะซิเตท (Vitamin E Acetate) ในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าบางชนิด

การแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนมีรากฐานมาจากความเชื่อที่คลาดเคลื่อน ซึ่งได้รับการปลุกฝังจากกลยุทธ์ทางการตลาดและการขาดความรู้ที่ถูกต้อง โดยเด็กนักเรียนส่วนใหญ่มีความเชื่อที่ผิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าไม่อันตราย ไม่เสพติด หรือเชื่อว่าอันตรายน้อยกว่าบุหรี่มวน และสามารถช่วยเลิกบุหรี่มวนได้ ความเข้าใจผิดดังกล่าวยังขยายไปถึงกลุ่มครูและผู้บริหารที่หลายคนยังไม่ตระหนักถึงภัยอันตรายที่ซ่อนเร้นของบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากรูปลักษณะภายนอกที่ถูกออกแบบให้มีขนาดเล็ก ดีไซน์น่ารัก มีรูปร่างเลียนแบบอุปกรณ์อื่น ๆ ที่พบเห็นได้ทั่วไป เช่น ปากกาทึบปากกาสีชมพู แพลสติกดริฟ ซึ่งทำให้การติดตามและห้ามปรามเป็นไปได้ยาก

บริษัทผลิตบุหรี่ไฟฟ้าใช้กลยุทธ์การตลาดล่าเหยื่อ (Predatory Marketing) โดยมีเป้าหมายไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชนด้วยการออกแบบรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย ดึงดูดสายตา มีสารปรุงแต่งกลิ่นรสที่หลากหลาย และกำหนดราคาที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อสร้างความดึงดูดใจให้เยาวชนหันมาทดลองสูบ แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่เข้มงวดในการควบคุม โดยมีกฎหมายห้ามนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้ามาตั้งแต่ ปี 2557 และห้ามขายหรือให้บริการตั้งแต่ ปี 2558 แต่การบังคับใช้กฎหมายยังไม่บังคับใช้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลักลอบนำเข้าและจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ที่เติบโตอย่างรวดเร็วและยากต่อการควบคุม ทำให้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ยังคงเข้าถึงกลุ่มเยาวชนได้อย่างแพร่หลาย

บทสรุปและวิเคราะห์

ผลการวิจัยได้หักล้างแนวคิดที่ว่า บุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ลดอันตรายจากการใช้สารเสพติด (Harm Reduction) หรือเป็นทางเลือกที่ปลอดภัยกว่าบุหรี่มวนอย่างสิ้นเชิง โดยข้อมูลเชิงประจักษ์บ่งชี้ว่า บุหรี่ไฟฟ้าไม่ได้เป็นการลดอันตราย แต่เป็นการเปลี่ยนรูปแบบของอันตรายด้วยการส่งมอบนิโคตินในปริมาณที่สูงกว่าและดูดซึมได้เร็วกว่า และยังเพิ่มความเสี่ยงจากสารพิษและเกิดโรคใหม่ ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก เช่น โรคปอดอักเสบเฉียบพลันที่สัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ทราบว่าการลดอันตราย

จากการใช้สารเสพติดเป็นเพียงการบิดเบือนข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางการค้าเท่านั้น

นอกจากนี้ การวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงปรากฏการณ์แนวทางไปสู่การเสพติด (Gateway Effect) ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่แท้จริงและเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงที่สุดของบุหรี่ไฟฟ้า การตลาดที่มุ่งเป้าไปที่เยาวชนที่ไม่เคยสูบบุหรี่มาก่อน ประกอบกับรูปลักษณ์ทันสมัย และมีรสชาติที่น่าดึงดูดใจ ทำให้บุหรี่ไฟฟ้ากลายเป็นผลิตภัณฑ์ตัวแรกที่ชักนำเยาวชนเข้าสู่การเสพติดนิโคติน เมื่อเยาวชนเริ่มเสพติดนิโคตินตั้งแต่อายุน้อย จะทำให้เกิดพฤติกรรมเสพติดในระยะยาว และอาจนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงอื่น ๆ ในอนาคต ความไม่สมดุลระหว่างนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายถือเป็นอีกประเด็นที่ต้องได้รับการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่เข้มงวดในการห้ามนำเข้าและขายบุหรี่ไฟฟ้า แต่การแพร่ระบาดกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ความไม่สมดุลนี้ชี้ให้เห็นว่ากฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง แต่ต้องมาพร้อมกับการบังคับใช้อย่างจริงจัง โดยเฉพาะการปราบปรามการขายบุหรี่ไฟฟ้าผ่านช่องทางออนไลน์ที่ยากต่อการควบคุม ซึ่งเป็นแหล่งกระจายสินค้าสำคัญในปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชนจากภัยร้ายนี้ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด มาตรการเชิงนโยบายที่จำเป็นจึงต้องมุ่งเน้นที่การคงไว้ซึ่งกฎหมายห้ามนำเข้าและขายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้งเร่งดำเนินการในสองประเด็นหลัก ได้แก่ การเพิ่มความเข้มงวดในการปราบปรามการลักลอบนำเข้าและการขายบุหรี่ไฟฟ้า โดยเฉพาะบนแพลตฟอร์มออนไลน์ รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสร้างความตระหนักถึงภัยอันตรายที่ซ่อนเร้นของบุหรี่ไฟฟ้าให้กับสังคมอย่างกว้างขวาง การดำเนินการเชิงรุกในทุกมิติจะสามารถคุ้มครองเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

โรงพยาบาลกรุงเทพ. (2568). บุหรี่ไฟฟ้า (Electric Cigarette). สืบค้น 17 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.bangkokhospital.com/th/bangkok/content/electric-cigarette>

สมชัย โฟธิ. (2568). บุหรี่ไฟฟ้าอันตรายซ่อนเร้น เร่งปกป้องเยาวชนไทย จากภัยล่าเหยื่อ. สืบค้น 17 ธันวาคม 2568 จาก <https://op.mahidol.ac.th/ga/e-cigarettes-are-dangerous/>

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2568). 5 มาตรการ มติสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็นการปกป้องเด็กและเยาวชน จากบุหรี่ไฟฟ้า. สืบค้น 17 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.nationalhealth.or.th/articles/th/59>

สุวรรณา เรื่องกาญจนเศรษฐ์ และคณะ. (2566). บุหรี่ไฟฟ้า มหันตภัยร้าย ทำลายเยาวชน. สืบค้น 17 ธันวาคม 2568 จาก <https://thaidj.org/index.php/JHS/article/download/14704/11839/28381>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1

วิจัยโดย ฉัตรทริกา กิจแสงทอง และคณะ
เรียบเรียงโดย สิริฐสร กระแสร์สุนทร
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

“อาชีวะไทยกับปัจจัยที่นำไปสู่ภัยเงียบของบุหรี่ไฟฟ้า” งานวิจัยพบปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ผลักดันให้นักเรียนนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาของไทยก้าวเข้าสู่การสูบบุหรี่ไฟฟ้า เช่น การมีคนใกล้ชิดที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า (พ่อ แฟน เพื่อน) ความรู้ทัศนคติ หรือการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ ฯลฯ พร้อมนำเสนอแนวทางในการแก้ไขและป้องกันปัญหา

บทนำ

รายงานขององค์การอนามัยสหรัฐอเมริกาและข้อมูลจากประเทศในทวีปยุโรป แสดงให้เห็นถึงปริมาณการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนในกลุ่มเด็กและเยาวชน จาก 1.2 ล้านคน เป็น 3.6 ล้านคน ในปี 2561 หรือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 11.70 เป็นร้อยละ 20.80 และจากการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนไทย พบว่า ผู้สูบบุหรี่นิยมสูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 18.11 หากพิจารณาในระดับภูมิภาค พบว่า ภาคที่นิยมสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากที่สุด คือ พื้นที่ภาคกลาง ร้อยละ 27.28 และผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและภาคกลาง สอดคล้องกับผลการสำรวจ เรื่อง การใช้บุหรี่ไฟฟ้าและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของเยาวชนไทยในสถานศึกษา พ.ศ. 2564 ซึ่งทำการสำรวจการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเสี่ยงสูงคือ เยาวชน อายุ 15-24 ปี จำนวน 12,948 คน ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในเยาวชนถึงร้อยละ 3.40 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 4.60 อาชีวศึกษา ร้อยละ 4.20 และมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 1.60 อีกทั้งพบปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ คือ การมีสมาชิกในครอบครัว คนรัก และเพื่อนสนิทใช้บุหรี่ไฟฟ้า ส่งผลให้เยาวชนมีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการที่เยาวชนเข้าชมสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการใช้บุหรี่ไฟฟ้า จะมีโอกาสใช้บุหรี่ไฟฟ้าตามมากกว่า 7.7 เท่าของคนที่ไม่เคยเข้าชมสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าว

จากข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลขององค์การอนามัยโลกที่สรุปว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายต่อทุกระบบของร่างกาย สารนิโคตินที่มีฤทธิ์เสพติดสูงสุดและออกฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดหดตัว ส่งผลให้เลือดไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้น้อยลง และยังมีสารพิษอื่น ๆ ที่เพิ่มความเสี่ยงของโรคหลอดเลือดสมองตีบหรือแตกมากขึ้น รวมถึงข้อมูลของสมาคมโรคหัวใจของอเมริกาที่ระบุว่า บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มความเสี่ยงของโรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือดถึง 1.8 เท่า

ทำให้เกิดโรคปอดอักเสบ มีความเสี่ยงต่อโรคปอดอุดกั้นเรื้อรังเพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 49.00 โรคหอบหืดเพิ่มขึ้น ร้อยละ 39.00 รวมถึงปัญหาจากบุหรี่ไฟฟ้ามือหนึ่งและมือสองมีผลต่อพัฒนาการทางสมองของทารกในครรภ์มารดา ทำให้เกิดความผิดปกติของระบบประสาท โรคมะเร็งสมอง หรือน้ำหนักตัวแรกเกิดน้อย และบุหรี่ไฟฟ้ายังส่งผลกระทบต่อสมองของเด็กที่กำลังพัฒนาในช่วงแรกเกิดถึงอายุไม่เกิน 25 ปี ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองเด็กลดลงมากกว่าเด็กที่ไม่เคยได้รับผลกระทบ 3-4 เท่า

ที่มา : การสูบบุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่ของวัยรุ่นสหรัฐฯ, สืบค้น 6 ธันวาคม 2568 จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/content/54501-media-บุหรี่กับโควิด3>

สภาพปัญหาข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิธรรมาภิบาลพัฒนาเครือข่ายและหนุนเสริมศักยภาพครูแกนนำนักเรียนอาชีวศึกษาเพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นป้องกันเด็กและเยาวชนให้ห่างไกลจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ผลสำรวจภายใต้โครงการ พบว่า ปัจจุบันเยาวชนไทยถูกรายล้อมด้วยความเสี่ยงรอบด้าน โดยวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าสูงที่สุด ร้อยละ 46.40 เมื่อเทียบกับทุกกลุ่มวัย โดยเริ่มสูบเพราะบุหรี่ไฟฟ้ามีรสและกลิ่นที่หอม อีกทั้งคิดว่าบุหรี่ไฟฟ้าดีกว่าบุหรี่มวน โดยส่วนใหญ่หาซื้อจากช่องทางออนไลน์ นอกจากนี้ ยังพบว่าสถานที่ตั้งของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตเมืองที่มีจำนวนประชากรมากทำให้มีความหลากหลายทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมถึงมีปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ มากมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 10 สถาบันในพื้นที่ภาคกลาง 1 ระหว่างเดือนมีนาคม-มิถุนายน 2567 พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนนักศึกษาไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 53.80 รองลงมาไม่สูบแต่มีเพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 16.20 และมีบิดาสูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 15.40 ตามลำดับ โดยผลการศึกษาที่สำคัญ 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับดี ร้อยละ 89.10 และมีทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.10 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 49.30

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 68.90 และสูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 31.10 โดยกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าอายุเฉลี่ย 15.77 ปี สาเหตุหลักที่เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้า คือ เพื่อนชักชวน ร้อยละ

33.30 อยากทดลอง ร้อยละ 31.60 และต้องการคลายเครียด ร้อยละ 21.60 ตามลำดับ ประเภทของบุหรี่ไฟฟ้าที่ใช้มากที่สุด คือ บุหรี่ไฟฟ้าแบบใช้แล้วทิ้ง ร้อยละ 47.80 จำนวนการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเฉลี่ยวันละ 16.71 ครั้ง การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า ส่วนมากซื้อจากร้านขายบุหรี่ไฟฟ้า เช่น ตลาดนัดแผงลอย ร้อยละ 34.30

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า อายุ รายได้ที่ได้รับต่อเดือน การมีบิดาสูบบุหรี่ไฟฟ้า การมีแฟนสูบบุหรี่ไฟฟ้า และมีเพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนนักศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ส่วนเพศ ระดับการศึกษา และที่พักอาศัย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ทั้งนี้ สาเหตุของการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากทดลองและให้ความสนใจกับสิ่งที่เป็นกระแสนิยม โดยอาจขาดประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจถึงพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้า รวมถึงการที่บุคคลในครอบครัว แฟน เพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้า ถือเป็นสิ่งเร้าที่อยู่ใกล้ชิดตัวบุคคลมากที่สุด ทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกปฏิบัติตามได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ากับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า ทัศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนนักศึกษาสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาเหตุที่ความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อาจเนื่องมาจากปัจจุบันข่าวสารเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าแพร่หลายมากขึ้นในสื่อทุกช่องทาง ทำให้กลุ่มตัวอย่างทราบผ่านการมองเห็น ได้ยิน ได้ฟัง แต่ยังขาดกระบวนการสร้างความเข้าใจ การนำความรู้ไปปรับใช้ และการคิดวิเคราะห์ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างยังไม่เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงพิษภัยอันตรายหรือโทษของบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ยังมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอยู่

ขณะที่สาเหตุที่ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การสูบบุหรี่ไฟฟ้า อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างยังขาดประสบการณ์ ขาดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเห็นแบบอย่างพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อีกทั้งกระแสสังคมนิยมตามยุคสมัย รวมถึงภาพลักษณ์ของคนดังหรือดาราและผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม ดึงดูดความสนใจ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อบุหรี่ไฟฟ้า โดยส่วนใหญ่คิดว่าน้ำยาในบุหรี่ไฟฟ้ามักกลิ่นหลากหลาย ทำให้ไม่รู้สึกรึ้นป็น่าย และคิดว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่าการสูบบุหรี่มวน ทั้งยังคิดว่าการสูบบุหรี่ไฟฟ้าไม่มีกลิ่นเหม็นติดตัวอีกด้วย

ส่วนสาเหตุที่การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารมากที่สุด โดยได้รับข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าจากสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ Facebook, TikTok ซึ่งเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันมีความทันสมัย มีสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว มีการออกแบบสื่อที่ดึงดูดความสนใจ โฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ และการเผยแพร่ข้อมูลที่อาจเป็นความเท็จ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงสื่อดังกล่าวได้ง่าย และเกิดความเชื่อ ความเข้าใจที่ผิดพลาดต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า รวมไปถึงความถี่ในการเข้าถึงข้อมูล ทำให้เกิดความสนใจมากยิ่งขึ้นและนำไปสู่พฤติกรรม การเลียนแบบตามคนดังหรือดารา

บทสรุปและวิเคราะห์

ผลการศึกษาข้างต้นมีข้อค้นพบที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าตั้งแต่อายุประมาณ 15 ปี ซึ่งถือว่าอายุน้อยมากและอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาวได้อย่างรวดเร็ว สาเหตุหลักของการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามาจากเพื่อนชักชวน ขณะที่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนนักศึกษาสถาบัน การอาชีวศึกษามีหลายปัจจัย ได้แก่ อายุ รายได้ต่อเดือน การมีคนใกล้ชิด (พ่อ แม่ เพื่อน) ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า ความรู้ ทัศนคติ และการเปิดรับข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติและการเลียนแบบพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แม้จะมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในระดับดี แต่กลับมีพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่สูง

จากการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฑามาต มณีกุล (2566, น.58-60) เรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะแรกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา” พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะแรกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่

ไฟฟ้า และการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย จะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัววัยรุ่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลกับเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก

ด้วยเหตุดังกล่าวภาครัฐจึงให้ความสำคัญในการแก้ไข ปัญหาอันเกิดจากพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้าที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก และเยาวชน โดยยกระดับมาตรการปราบปรามบุหรี่ไฟฟ้า ทั้งการห้ามนำเข้า ห้ามขาย ห้ามให้บริการบุหรี่ไฟฟ้า โดยมีข้อกำหนด กฎ ระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3 กรณี ดังนี้

1. กรณีพบเห็นการขาย การให้บริการบุหรี่ไฟฟ้าจะมีความผิดตามคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 600,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. กรณีพบเห็นการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า มีความผิดตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับเป็นเงิน 5 เท่าของราคาสินค้า หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ริบหรี่ไฟฟ้า รวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุ และพาหนะใด ๆ ที่ใช้ในการบรรทุกทุกสินค้าบุหรี่ไฟฟ้านั้นด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 มาตรา 244 ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และศาลอาจสั่งริบของนั้นด้วยได้

3. กรณีมีผู้ครอบครองหรือรับไว้ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้า เป็นความผิดตามมาตรา 246 ของพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 มีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับเป็นเงิน 4 เท่าของราคาสินค้า หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาครัฐพยายามและให้ความสำคัญต่อปัญหาของบุหรี่ไฟฟ้ากับเด็กและเยาวชน โดยได้มีกฎหมายเพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมตั้งแต่ต้นเหตุของปัญหาแล้ว แต่อาจต้องปรับปรุงในขั้นตอนการบังคับใช้ ทั้งนี้ ผู้จัดทำบทความมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้หน่วยงานรัฐ และสภาผู้แทนราษฎร ร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหามันบุหรี่ไฟฟ้า ดังนี้

1. **หน่วยงานรัฐ** โดยส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ฯลฯ สามารถ

ผลักดันโครงการหรือประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1) ปิดช่องทางการซื้อขายบุหรี่ไฟฟ้า ด้วยการเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบหรือกำหนดแนวทางปิดกั้นร้านค้าออนไลน์ที่ขายบุหรี่ไฟฟ้า ด้วยการประสานความร่วมมือกับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่าง ๆ หรือการจัดตั้งทีมปราบปรามเฉพาะทางเพื่อหยุดเครือข่ายการลักลอบนำเข้าหรือจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า

2) บูรณาการหลักสูตรให้ความรู้ในสถานศึกษา โดยพัฒนาเนื้อหาการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ การสร้างเข้าใจในพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้า และการเลือกชมสื่อหรือโฆษณาต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ

3) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ผ่านการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจถึงพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้าให้กับผู้ปกครอง ครู และผู้นำชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ต่าง ๆ

2. สถาผู้แทนราษฎร ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ ดังนี้

1) ทบทวน แก้ไข หรือปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัย เช่น กำหนดมาตรการในการดำเนินการกับแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า ด้วยการกำหนดให้มีบทลงโทษที่ชัดเจนต่อการโฆษณา การขายบุหรี่ไฟฟ้าทางออนไลน์ และให้หน่วยงานรัฐมีอำนาจสั่งบล็อกปิดเพจ หรือสั่งปรับเจ้าของแพลตฟอร์มที่ไม่ปฏิบัติตาม

2) ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาและการวิจัย เพื่อจัดกิจกรรมในการป้องกันและให้ความรู้ เพื่อให้เด็กและเยาวชนรู้เท่าทันภัยของบุหรี่ไฟฟ้าในสถานศึกษาผ่านการฝึกอบรมให้กับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง การจัดให้มีบริการให้คำแนะนำในการบำบัดการเลิกบุหรี่สำหรับเยาวชน รวมถึงสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของบุหรี่ไฟฟ้า

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

จุฑามาศ มณีกุล. (2566). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ในระยะแรกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดฉะเชิงเทรา. สืบค้น 9 ธันวาคม 2568 จาก https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/63910211.pdf

ฉัตรทริกา กิจแสงทอง และคณะ. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 . สืบค้น 8 ธันวาคม 2568 จาก <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/shj/article/view/273078>

ประชาสัมพันธ์มาตรการปราบปรามผู้ลักลอบนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า ตามมติคณะรัฐมนตรี. (2567) สืบค้น 10 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.mogro.go.th/news-detail?hd=2&id=89882>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). การสูบบุหรี่ไฟฟ้าและบุหรี่ของวัยรุ่นในสหรัฐฯ. สืบค้น 9 ธันวาคม 2568 จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/content/54501-media-บุหรี่กับโควิด3>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

ประเด็นกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและกรณีศึกษาต่างประเทศ

วิจัยโดย ไพศาล ลิ้มสถิตย์ และ จุมพล แดงสกุล

เรียบเรียงโดย วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล

วิทยาการชำนาญการพิเศษ

การแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้า Gen 5 หรือ Toy pod ที่มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าที่เลียนแบบของเล่นเด็ก ของใช้หรือของกินที่เด็กและเยาวชนนิยมหรือคุ้นเคย รวมถึงมีการปรุงแต่งรสชาติและกลิ่นหอมให้ดึงดูดความสนใจของเด็กและเยาวชน ยิ่งไปกว่านั้น ยังสามารถหาซื้อได้ง่ายผ่านช่องทางทางการจำหน่ายออนไลน์อีกด้วย ทำให้รัฐบาลให้ความสำคัญในการปราบปรามบุหรี่ไฟฟ้า โดยให้ทุกหน่วยราชการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง

บทนำ

ในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมา ผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่คือ บุหรี่ไฟฟ้า เริ่มได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ใหม่ กล่าวคือ เยาวชน นักเรียน นักศึกษา คนวัยทำงาน ซึ่งมีปัจจัยหลายประการ เช่น การลักลอบนำเข้ามาแต่สามารถขายอย่างเปิดเผยในแหล่งชุมชน ตลาดนัด การโฆษณาและการขายผ่านสื่อออนไลน์ การให้ข้อมูลที่บิดเบือนแก่ประชาชนเกี่ยวกับข้อดีของบุหรี่ไฟฟ้าสูบแล้วเพิ่มมากกว่าบุหรี่ซิการ์เรต ซึ่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ได้ให้คำนิยามคำว่า “บุหรี่ซิการ์เรต” หมายถึง ยาเส้นหรือยาเส้นปรุง ไม่ว่าจะมียาแห้งหรือยาอัดเจือปนหรือไม่ ซึ่งมวนด้วยกระดาษหรือวัตถุที่ทำขึ้นใช้แทนกระดาษ หรือยาแห้งหรือยาอัด ทำให้แนวโน้มการใช้บุหรี่ไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้นในไทยสอดคล้องกับสถานการณ์บุหรี่ไฟฟ้าในต่างประเทศ

ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2564 ซึ่งเก็บข้อมูลจากครัวเรือน จำนวน 73,654 ครัวเรือนทั่วประเทศ ครอบคลุมประชากรตัวอย่าง 164,406 คน พบว่า ประชากรไทยที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า มีจำนวน 78,742 คน คิดเป็นร้อยละ 0.14 ของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่มีจำนวนทั้งหมด 57 ล้านคน เป็นคนที่สูบบุหรี่ทุกวัน 40,724 คน และสูบบุหรี่ไม่ทุกวัน 38,018 คน โดยผู้ที่สูบบุหรี่ไฟฟ้า 24,050 คน อายุระหว่าง 15-24 ปี ทั้งนี้ อัตราการสูบบุหรี่และจำนวนผู้สูบบุหรี่ซิการ์เรตและบุหรี่ไฟฟ้าทั่วประเทศ เท่ากับร้อยละ 17.4 หรือคิดเป็นจำนวนผู้สูบบุหรี่ 9.9 ล้านคน

ประเภทของบุหรี่ไฟฟ้าหรืออิเล็กทรอนิกส์ (E-cigarettes) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) บุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคติน หรือผลิตภัณฑ์ส่งผ่านนิโคตินอิเล็กทรอนิกส์

เรียกว่า Electronic Nicotine Delivery Systems (ENDS) แต่หากไม่มีสารนิโคตินจะเรียกว่า Electronic Non-Nicotine Delivery Systems (ENNDS) ในหลายกรณีกลับพบว่า มีนิโคตินในบุหรี่ไฟฟ้าประเภทนี้เช่นกัน และ (2) บุหรี่ไฟฟ้าประเภท Heated Tobacco Products โดยองค์การอนามัยโลกมีจุดยืนที่ชัดเจนว่า บุหรี่ไฟฟ้าที่มีนิโคติน (ENDS) และบุหรี่ไฟฟ้าที่ไม่มีนิโคติน (ENNDS) ต่างเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เนื่องจากมีสารนิโคตินที่ทำให้เสพติด สารปรุงแต่งรสชาติและกลิ่น Propylene Glycol และโลหะหนักต่าง ๆ เช่น สารตะกั่ว ดีบุก นิเกิล แคดเมียม เบนซีน ฯลฯ สารเคมีที่สามารถเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้สูบบุหรี่และคนรอบข้างที่ได้รับควันหรือละอองลอย ทำให้เกิดอาการระคายเคืองหรือเกิดความเสียหายต่อปอด

ปัญหาสำคัญของบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย คือ เป็นสินค้าห้ามนำเข้า ห้ามขายและให้บริการ ซึ่งทำให้มีปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย คือ ปัญหาสายหรือการริดเอาทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายบางราย เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มาตรการทางกฎหมายไม่สามารถบังคับใช้กับการลักลอบนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัญหาการตีความกฎหมายศุลกากร ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายบางส่วนของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาการตีความกฎหมายศุลกากร ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายบางส่วนของประเทศไทย

ผลการวิจัย

ประเด็นการควบคุมหรือการจัดการปัญหาหรือไฟฟ้าเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ ในหลายมิติ ได้แก่ ปัญหาการใช้และการตีความกฎหมาย ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาการโฆษณาหรือชักจูงทางออนไลน์ ปัญหาการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้าที่บิดเบือนแก่ประชาชน รวมถึงกระแสนิยมของเยาวชนและนักศึกษาโดยไม่คำนึงถึงผลเสียต่อสุขภาพในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาการตีความกฎหมายศุลกากร

กฎหมายศุลกากรฉบับเดิม คือ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในความผิดฐานลักลอบนำเข้าสินค้าหนีภาษี ของต้องห้าม ต้องจำกัดและความผิดฐานช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจําหน่ายหรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งของอันตนรู้ว่าเป็นของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี หรือของต้องจำกัด หรือของต้องห้าม หรือที่เข้ามาในราชอาณาจักร โดยยังมิได้ผ่านศุลกากรอย่างถูกต้อง เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ทำให้มีปัญหาการตีความกฎหมายค่อนข้างมาก ซึ่งมีประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่เป็นที่ถกเถียงเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าวเกี่ยวกับมาตรา 246 วรรคหนึ่ง ใน 2 ประเด็น ดังนี้

(1) การตีความเพื่อบังคับใช้มาตรา 246 วรรคหนึ่ง ขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากมาตราดังกล่าวบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจําหน่ายหรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งของอันตนพึงรู้ว่าเป็นของอันเนื่องด้วยความผิดตามมาตรา 242 จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับเป็นเงิน 4 เท่า ของราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทำให้เกิดข้อถกเถียงว่า ผู้ใช้หรือผู้ครอบครองบุนหรีไฟฟ้า เป็นผู้กระทำความผิดฐานให้ความช่วยเหลือหรือมีส่วนร่วมในการลักลอบนำเข้าบุนหรีไฟฟ้าเข้ามาในประเทศไทยหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาความผิดที่เกี่ยวข้องกันตามกฎหมายศุลกากรเดิม กล่าวคือ มาตรา 27 ทวิ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 ที่บัญญัติไว้ว่า ความผิดฐานรับซื้อรับไว้ ซ่อนเร้น จำหน่ายของที่อยู่ว่าลักลอบหนีศุลกากร จะใช้ในกรณีกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ขายหรืออยู่ในขบวนการนำเข้าสินค้าต้องห้าม แต่มิได้มีการตีความว่าเป็นกรณีการครอบครองของประชาชนทั่วไป

นอกจากนี้ จากการศึกษาค้นคว้าที่พิจารณาประมวลของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. (พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560) มีความเห็นว่าการตีความของเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ถือว่าการครอบครองหรือรับไว้ซึ่งบุนหรีไฟฟ้าเป็นความผิดตามมาตรา 246 วรรคหนึ่ง เป็นการตีความกฎหมายศุลกากรที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

(2) อัตราโทษสูงเกินไปหรือไม่ การต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นอัตราโทษที่สูงมากสำหรับประชาชนทั่วไปที่ครอบครองหรือใช้บุนหรีไฟฟ้า

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณากฎหมายศุลกากรในต่างประเทศ อาทิ กฎหมายศุลกากรของประเทศสิงคโปร์ แคนาดา และออสเตรเลีย พบว่า ผู้ครอบครองบุนหรีไฟฟ้าที่เป็นของห้ามนำเข้าไม่มีความผิดตามกฎหมายศุลกากร แต่ประการใด กฎหมายศุลกากรในต่างประเทศจะกำหนดความผิดเฉพาะการนำเข้าหรือครอบครองเพื่อการค้าเท่านั้น

2. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ

จากการศึกษายังพบว่า การบังคับใช้กฎหมายกรณีบุนหรีไฟฟ้าตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 มีปัญหาในทางปฏิบัติค่อนข้างมาก กล่าวคือ ปัจจุบันมีการโฆษณา ทำการตลาด และขายบุนหรีไฟฟ้า Gen 5 หรือ Toy pod ผ่านสื่อออนไลน์อย่างแพร่หลาย เช่น การโฆษณาส่งเสริมการขายบุนหรีไฟฟ้าของผู้มีชื่อเสียง อาทิ เน็ตไอดอล (Net Idol) ยูทูบเบอร์ (Youtuber) และการเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์อื่น ๆ ในกลุ่มเยาวชน คนวัยทำงานอย่างแพร่หลาย โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กและเยาวชน บุนหรีไฟฟ้าประเภทดังกล่าวมีรูปลักษณะคล้ายของเล่น จึงดึงดูดใจเยาวชน นักเรียน และนักศึกษา ให้ใช้บุนหรีไฟฟ้า แต่กลับไม่พบข้อมูลว่า มีการดำเนินคดีต่อผู้โฆษณาและส่งเสริมการขายมากนัก้อยกี่ยกในแต่ละปีงบประมาณ

นอกจากนี้ ยังไม่พบข้อมูลผลการดำเนินคดีเกี่ยวกับบุนหรีไฟฟ้าตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ในเว็บไซต์ของกองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในหัวข้อสื่อเผยแพร่ คือ <https://ddc.moph.go.th/otpc/> (ข้อมูล ณ วันที่ 25 สิงหาคม 2566) แต่อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบการดำเนินคดี

ตามกฎหมายอื่น เช่น การโฆษณาชักจูงใจให้คนมาเล่นพนันออนไลน์ พบว่า มีการดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างต่อเนื่อง โดยมีชาวเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินคดีกับนักแสดงอดีตนักร้อง ผู้มีชื่อเสียง อินฟลูเอนเซอร์ที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก โดยผู้ต้องหาให้การรับสารภาพว่าได้รับค่าจ้างจากการชักชวนให้เล่นพนันออนไลน์ ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478

3. ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายบางส่วน

ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน อดีตเอเยนต์ ผู้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้ารายใหญ่และผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่า มีการส่งนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าผ่านนายหน้าหรือคนกลาง บุหรี่ไฟฟ้าที่ขายในไทยส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดนำเข้าจากประเทศในแถบเอเชียผ่านด่านศุลกากรในพื้นที่ต่าง ๆ กล่าวคือ เมื่อบุหรี่ไฟฟ้าผ่านมาถึงด่านของกรมศุลกากร เจ้าหน้าที่ศุลกากรบางรายได้รับสินบนหรือส่วยจากเอเยนต์ ผู้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าโดยจ่ายเป็นเงินสด มีการปล่อยให้ผู้นำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าครั้งละหลายตู้คอนเทนเนอร์ โดยจ่ายเงินให้เจ้าหน้าที่บางราย ทำให้มีการขายบุหรี่ไฟฟ้าในแหล่งชุมชนและสื่อออนไลน์อย่างแพร่หลาย

นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่บางนายปล่อยปละละเลยให้มีการขายบุหรี่ไฟฟ้า เพราะได้รับผลประโยชน์จากผู้นำเข้าหรือผู้ขาย ทำให้พบการวางจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าพร้อมอุปกรณ์ตามตลาดนัด หรือแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป เช่น ย่านคลองถม จตุจักร ถนนข้าวสาร สาเหตุอาจเกิดจากมีเจ้าหน้าที่บางรายรับส่วยหรือเงินสินบนจากผู้ขายหรือผู้มีอิทธิพลในหลายกรณี เมื่อมีการแจ้งเบาะแสไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้ร้านค้าปิดร้านก่อนที่เจ้าหน้าที่จากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) หรือฝ่ายปกครองหรือตำรวจหน่วยอื่นเข้ามาตรวจสอบ

บทสรุปและวิเคราะห์

การนำเข้า การขายหรือการให้บริการ และการครอบครองหรือรับไว้ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าถือว่า ผิดกฎหมายของไทย และมีบทลงโทษทั้งจำและปรับ (สำนักนายกรัฐมนตรี, กรมประชาสัมพันธ์, ม.ป.ป.) ดังนี้

1. การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า เป็นความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้าม

ในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 ผู้ใดส่งออกหรือนำเข้าซึ่งสินค้าต้องห้าม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับเป็นเงิน 5 เท่าของสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า หรือทั้งจำทั้งปรับ กับให้ริบหรี่ไฟฟ้า รวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุและพาหนะใด ๆ ที่ใช้ในการบรรทุกสินค้าบุหรี่ไฟฟ้าด้วย

2. การขายหรือการให้บริการบุหรี่ไฟฟ้า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้มีคำสั่ง ที่ 9/2558 ลงวันที่ 28 มกราคม 2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือด้วยบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” ซึ่งจากการทดสอบของกรมวิทยาศาสตร์บริการ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อร่างกายหลายชนิด ดังนั้น ผู้ใดขายหรือให้บริการ จะมีความผิดตามมาตรา 29/9 ประกอบมาตรา 56/4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 600,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

3. การครอบครองหรือรับไว้ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้า เป็นความผิดฐานช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจําหน่าย หรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งของอันตนพึงรู้ว่าเป็นของที่เข้ามาในราชอาณาจักรโดยยังมีได้ผ่านพิธีการศุลกากรโดยถูกต้อง ตามมาตรา 246 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับเป็นเงิน 4 เท่าของราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งการครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าเป็นความผิดตามกฎหมาย แม้ผลการศึกษาของผู้วิจัยจากการศึกษากฎหมายของประเทศสิงคโปร์ แคนาดา และออสเตรเลีย ได้ระบุความผิดเฉพาะการนำเข้าหรือครอบครองเพื่อการค้าเท่านั้น แต่เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายของไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ผู้ที่ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าจึงต้องมีความผิดตามกฎหมายของไทยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้า Gen 5 หรือ Toy pod ที่มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าที่เลียนแบบของเล่นเด็ก ของใช้หรือของกินที่เด็กและเยาวชนนิยมหรือคุ้นเคย รวมถึงมีการปรุงแต่งรสชาติและกลิ่นหอมให้ดึงดูดความสนใจของเด็กและเยาวชน อีกทั้งบางรุ่นยังสามารถเสียบช่องชาร์จได้ และมีราคาอยู่ระหว่าง 150-350 บาท ยิ่งไปกว่านั้น ยังสามารถหาซื้อได้ง่ายผ่านช่องทางการจำหน่ายออนไลน์อีกด้วย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงให้ความสำคัญในการปราบปรามบุหรี่ไฟฟ้า

โดยให้ทุกหน่วยราชการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ออกมาตรการปราบปรามบุกรุกไฟฟ้า (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2567; คณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และความหลากหลายทางสังคม วุฒิสภา, 2568) ได้แก่

1. การให้สถานีตำรวจนครบาลและสถานีตำรวจภูธรสืบสวนจับกุมร้านจำหน่ายไฟฟ้าในพื้นที่โดยรอบโรงเรียน และสถานศึกษาทุกแห่ง โดยต้องทำให้สถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ไฟฟ้า

2. การให้ทุกหน่วยงานนำข้อมูลร้านค้าจำหน่ายไฟฟ้าเป้าหมาย ซึ่งมีทั้งร้านจำหน่ายที่มีหน้าร้านและเว็บไซต์ที่จำหน่ายช่องทางออนไลน์ โดยข้อมูลเป้าหมายดังกล่าวเป็นข้อมูลทั่วประเทศที่ตำรวจจะรวบรวมจากการข่าวการแจ้งเบาะแสของประชาชน และภาคีเครือข่าย

3. การให้กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (กองบัญชาการตำรวจไซเบอร์) รับผิดชอบสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดรายใหญ่โดยเฉพาะการจำหน่ายในช่องทางออนไลน์ ที่เป็นเครือข่ายระดับประเทศ เพื่อตัดวงจรการกระจายสินค้าไปยังร้านค้ารายย่อย

4. การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงบทบัญญัติของกฎหมาย ความผิดและอัตราโทษที่เกี่ยวข้องกับบุกรุกไฟฟ้า และอันตรายจากการใช้บุกรุกไฟฟ้าที่ทำให้เกิดโรคร้ายแรง เช่น โรคมะเร็ง โรคปอดอักเสบ และภาวะติดนิโคตินรุนแรง โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านชุมชนสัมพันธ์ของทุกสถานีตำรวจ เข้าไปให้ความรู้แก่ชุมชน โรงเรียน หรือสถานศึกษา

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

คณะอนุกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน และกลุ่มชาติพันธุ์
ในคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และความหลากหลายทางสังคม
วุฒิสภา. (2568). **มาตรการเชิงรุกเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห
าบุกรุกไฟฟ้าในเด็กและเยาวชน**. สืบค้น 24 ธันวาคม 2568 จาก
<https://www.senate.go.th/view/386/News/Highlight/283/TH-TH>

ไพศาล ลิ้มสถิตย์, และ จุมพล แดงสกุล. (2567). ประเด็นกฎหมาย
ในการควบคุมบุกรุกไฟฟ้าและกรณีศึกษาต่างประเทศ.
วารสารนิติศาสตร์, 53(1), 178-213.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2567). **4 มาตรการเข้ม ปราบปรามบุกรุก
ไฟฟ้า**. สืบค้น 24 ธันวาคม 2568 จาก
<https://lakha.ratchaburi. police.go.th/4-มาตรการเข้ม-ปราบปรามบุ/>

สำนักงานรัฐมนตรี, กรมประชาสัมพันธ์. (ม.ป.ป.). **ประชาชนควรรู้
ข้อกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ กรณีความผิดเกี่ยวกับบุกรุกไฟฟ้า**.
สืบค้น 24 ธันวาคม 2568 จาก
<https://pattani.prd.go.th/th/content/category/detail/id/6/iid/222201>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

อุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย

วิจัยโดย ศุภกิจ ตลับกลาง และ พินัย ณ นคร
เรียบเรียงโดย กิ่งกาญจน์ ภูมาลี
วิทยาการเชี่ยวชาญ

“บุหรี่ไฟฟ้า” เป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะเยาวชน และยังเพิ่มความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดประเภทอื่น ถึงเวลาแล้วที่ต้องมีการทบทวนแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้การควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ผู้บริโภคบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนอายุ 15 ปีขึ้นไป เนื่องจากมีการลักลอบจำหน่ายอย่างกว้างขวาง มีราคาถูก และสามารถหาซื้อได้ง่าย นอกจากนี้ ยังพบว่า บุหรี่ไฟฟ้ามีจุดเด่นด้านรูปลักษณะที่ทันสมัย มีขนาดเล็กพกพาสะดวก และมีระบบการใช้งานที่ปรับแต่งได้ตามความต้องการของผู้ใช้ รวมถึงมีการพัฒนากลิ่น รสชาติ และบรรจุภัณฑ์ให้หลากหลายสร้างแรงจูงใจให้กับกลุ่มเยาวชนให้มาทดลองใช้ ถึงแม้ว่าบุหรี่ไฟฟ้าบางประเภทอาจไม่มีสารนิโคติน แต่ยังคงส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว และเพิ่มความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดประเภทอื่น

ปัจจุบันได้มีการประกาศบังคับใช้กฎหมายควบคุมการนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า โดยอาศัยประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้าม แต่มาตรการที่มีอยู่ยังไม่สามารถควบคุมหรือจำกัดการแพร่ระบาดของบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ คำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ฉบับที่ 9/2558 ลงวันที่ 28 มกราคม 2558 ยังไม่สามารถยับยั้งการลักลอบค้าและบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าได้

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงมีความจำเป็นในการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคทางกฎหมายในการค้าบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของกฎหมายปัจจุบันกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมและพฤติกรรมของผู้บริโภค ศึกษาค่านิยมของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าแต่ละประเภท วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในแง่ของใบอนุญาตการนำเข้า

ส่งออก และจำหน่าย ตลอดจนข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และฉลากสินค้า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุปสรรคทางกฎหมาย แนวคิดและทฤษฎีของกฎหมายเกี่ยวกับอุปสรรคในการนำเข้า ส่งออก จำหน่าย การควบคุมฉลากหีบห่อบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้า
2. เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของประเทศไทยในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้ากับ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของประเทศนิวซีแลนด์ และ Republic Act No. 11900 ของประเทศฟิลิปปินส์
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายของประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการค้าบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 อุปสรรคทางกฎหมาย แนวคิดและทฤษฎีของกฎหมาย เกี่ยวกับอุปสรรคในการนำเข้า ส่งออก จำหน่าย การควบคุมฉลากหีบห่อบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้า ผลการวิจัยพบว่า กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลก ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย มีเพียงให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าเท่านั้น

ประเทศนิวซีแลนด์ได้มีกฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมการสูบบุหรี่ คือ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการลดอันตรายจากการสูบบุหรี่ คุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ ลดการเสพติด และควบคุมผลิตภัณฑ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตราย โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน และยังคงสอดคล้องกับพันธกรณีตามอนุสัญญาควบคุมยาสูบขององค์การอนามัยโลกที่นิวซีแลนด์ได้ลงนามไว้ กฎหมายฉบับนี้ได้รับ

การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่ เช่น บุหรี่ไฟฟ้า โดยควบคุมล่าสุดมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2566 และใช้ร่วมกับ Smokefree Environments and Regulated Products Regulations 2021 ที่กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าถูกควบคุมในลักษณะคล้ายกับบุหรี่ทั่วไป ทั้งในด้านสถานที่ห้ามสูบ รวมถึงมีข้อยกเว้นบางประการตามความเหมาะสม แต่ในด้านการผลิต นำเข้า บรรจุภัณฑ์ ฉลากคำเตือน การโฆษณา การจำหน่าย และการขึ้นทะเบียนจะมีรายละเอียดเฉพาะที่ชัดเจนและเข้มงวดมากขึ้น

ประเทศฟิลิปปินส์ได้มีการออกกฎหมาย Republic Act No. 11900 หรือ Vaporized Nicotine and Non-Nicotine Product Regulation Act ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าโดยครอบคลุมตั้งแต่การผลิต การนำเข้า การจัดจำหน่าย การค้าปลีก การโฆษณา การใช้งาน ตลอดจนบรรจุภัณฑ์และคำเตือนบนฉลากเพื่อควบคุมผลิตภัณฑ์เหล่านี้ให้ได้มาตรฐานสากล และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 แต่ประกาศดังกล่าวไม่สอดคล้องกับพระราชกำหนดกักต้อตราศุลกากร ฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ. 2564 ที่มีการระบุรายการกักต้อของบุหรี่ไฟฟ้าอย่างชัดเจน จึงเกิดปัญหาว่าการนำเข้าหรือส่งออกบุหรี่ไฟฟ้าอาจไม่ถือเป็นความผิดตามกฎหมายศุลกากร แต่รัฐบาลยังคงใช้ประกาศเดิมในการห้ามนำเข้าอยู่จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ การขายหรือการให้บริการบุหรี่ไฟฟ้ายังเป็นสิ่งต้องห้าม โดยคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคห้ามการจำหน่ายหรือบริการสินค้าเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าทุกชนิด เนื่องจากถือเป็นสินค้าที่อาจเป็นอันตราย และไม่สามารถควบคุมความเสี่ยงได้เพียงแต่การกำหนดฉลากคำเตือน ในด้านการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ไม่ได้กำหนดค่านิยามเฉพาะสำหรับบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้การจดทะเบียนสินค้า การควบคุมฉลากคำเตือน และมาตรการควบคุมต่าง ๆ ไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยังไม่มีหลักเกณฑ์เฉพาะสำหรับการควบคุมการโฆษณา การจัดจำหน่าย และการค้าปลีกบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจนำไปสู่การเข้าถึงของเยาวชนและประชาชนทั่วไป

วัตถุประสงค์ที่ 2 จากการเปรียบเทียบความเหมาะสมของประเทศไทยในการใช้กฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าในทางการค้ากับ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ของประเทศนิวซีแลนด์ และ Republic Act No. 11900 ของประเทศฟิลิปปินส์ ผลการวิจัยพบว่า

ประเทศนิวซีแลนด์ได้ออกกฎหมายมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า คือ Smokefree Environments and Regulated Products Act 1990 ได้กำหนดกรอบการค้าอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย ช่วยให้ผู้บริโภคมีข้อมูลและมีความเข้าใจในการตัดสินใจใช้ผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า ขณะเดียวกันยังได้ส่งเสริมการตลาดการบริโภคยาสูบของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเทศฟิลิปปินส์ ได้ออกกฎหมายคือ Republic Act No. 11900 หรือ Vaporized Nicotine and Non-Nicotine Product Regulation Act และยังมีคำสั่ง DAO 22-16 (Administrative Order No. DAO 22-16) ซึ่งกำหนดรายละเอียดในการบังคับใช้ Republic Act No. 11900 รวมถึงกฎหมาย Republic Act No. 10643 หรือ The Graphic Health Warning Law ที่กำหนดให้มีภาพคำเตือนสุขภาพบนผลิตภัณฑ์ยาสูบ ตามคำสั่ง DOH 2022-0046 (Administrative Order No. DOH 2022-0046) ที่ออกโดยกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์ยาสูบรูปแบบใหม่และบุหรี่ไฟฟ้า โดยเฉพาะการกำหนดลักษณะบรรจุภัณฑ์ที่ต้องมีคำเตือนและภาพแสดงอันตรายอย่างชัดเจน รวมถึงมาตรการป้องกันการเข้าถึงของเด็กและเยาวชน ส่งผลให้การค้าบุหรี่ไฟฟ้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการควบคุมผู้ประกอบการอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า บุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยยังคงเป็นสินค้าผิดกฎหมาย จึงเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย โดยยกเลิกบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขกักต้อตราศุลกากรให้สอดคล้องกับพระราชกำหนดกักต้อตราศุลกากรฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2564 และยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ 9/2558 ลงวันที่ 28 มกราคม 2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากูน้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” เนื่องจากถือเป็นสินค้าที่อาจเป็นอันตราย อีกทั้งออกกฎหมายที่สามารถควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ซึ่งรวมถึงบุหรี่ไฟฟ้า

ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ โดยกำหนดค่านิยามเฉพาะสำหรับบุหรี่ไฟฟ้า กำหนดหลักเกณฑ์เฉพาะสำหรับควบคุม การกำหนดฉลากคำเตือน การควบคุมการโฆษณา การจัดจำหน่าย และการค้าปลีก บุหรี่ไฟฟ้า เพื่อป้องกันการเข้าถึงของเด็กและเยาวชน และเป็นการส่งเสริมการค้าบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ

จากอุปสรรคของกฎหมายที่ผู้วิจัยได้ศึกษา โดยสะท้อนให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนและขาดความครอบคลุมของกฎหมายไทยในการจัดการกับบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้การควบคุมเป็นไปอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาวิจัยอุปสรรคทางกฎหมาย พบว่าตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ที่กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้า โดยอ้างอิงพิกัตอัตราศุลกากรที่ไม่ได้ปรับปรุงให้ทันสมัย ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1) หากต้องการคงสถานะบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้าม ควรยกเลิกประกาศที่ล้าสมัยและออกประกาศใหม่โดยแยกประเภทบุหรี่ไฟฟ้าให้ชัดเจน และแก้ไขให้สอดคล้องกับพิกัตศุลกากรฉบับปัจจุบัน

2) หากต้องการให้สามารถนำเข้าและส่งออกบุหรี่ไฟฟ้าได้ ควรยกเลิกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 และประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง สินค้าต้องห้ามนำผ่านราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 ที่กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้าม เพื่อขจัดอุปสรรคทางกฎหมายและเปิดโอกาสให้การค้าบุหรี่ไฟฟ้าสามารถดำเนินไปได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

จากการศึกษาวิจัยความเหมาะสมของประเทศไทย ในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า ตามคำสั่งห้ามขายหรือให้บริการบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาสำหรับเติม โดยใช้เหตุผลด้านความปลอดภัยตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค แต่การพิสูจน์สารเคมีในสินค้ายังไม่เฉพาะเจาะจงทำให้ยังมีความไม่ชัดเจน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1) หากต้องการคงการห้ามขาย ควรมีการตรวจสอบสารอันตรายในบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง โดยปรับคำสั่งให้ทันสมัยตามการพัฒนาของผลิตภัณฑ์

2) หากต้องการอนุญาตให้ขาย ควรยกเลิกคำสั่งห้ามและกำหนดกรอบของกฎหมายภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการความปลอดภัยของสินค้าและบริการ รวมถึงการออกกฎหมายว่าด้วยการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ในการกำหนดหลักเกณฑ์การขายบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยและได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาวิจัยแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดค่านิยามการสูบบุหรี่ในลักษณะรวมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าไว้ด้วย แต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า จึงก่อให้เกิดอุปสรรคในการควบคุมและการค้าบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1) หากไม่ต้องการให้บุหรี่ไฟฟ้ามีสถานะถูกกฎหมาย ควรแก้ไขค่านิยามการสูบบุหรี่ให้จำกัดเฉพาะการเผาไหม้ใบยาสูบเท่านั้น และให้การควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ภายใต้กฎหมายอื่น

2) หากต้องการให้บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายและควบคุมอย่างเหมาะสม ควรแก้ไขค่านิยาม และหลักเกณฑ์ในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ เพื่อแยกบุหรี่ไฟฟ้าและน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าเป็นผลิตภัณฑ์เฉพาะ มีการกำหนดมาตรฐานการจดทะเบียนส่วนประกอบ เช่น ปริมาณนิโคติน กลิ่น สี และการตรวจสอบความปลอดภัย รวมทั้งข้อกำหนดบรรจุภัณฑ์และฉลากคำเตือนที่ชัดเจน ควบคุมการโฆษณา ห้ามส่งเสริม และกำหนดหลักเกณฑ์การจัดหา จำหน่าย และการค้าปลีกที่เข้มงวด พร้อมกำหนดพื้นที่ห้ามจำหน่าย รวมถึงกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนที่ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับกฎหมาย การควบคุมขยะที่เกิดจากบุหรี่ไฟฟ้าที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และควรทำวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม ให้มีความครอบคลุมในทุก ๆ ปัญหาที่เกี่ยวข้อง

บทสรุปและวิเคราะห์

ปัจจุบันบุหรี่ไฟฟ้า ถือเป็นสินค้าต้องห้ามนำเข้ามาในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้าในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 และคำสั่งคณะกรรมการว่าด้วยความปลอดภัยของสินค้าและบริการ ที่ 24/2567 ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2567 เรื่อง ห้ามผลิตเพื่อขาย ห้ามขายหรือให้บริการสินค้า บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าหรือตัวยาบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า (ยกเลิกคำสั่งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่ 9/2558 ลงวันที่ 28 มกราคม 2558 เรื่อง ห้ามขายหรือห้ามให้บริการสินค้า “บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า”) แต่กลับพบว่า มีการลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างกว้างขวางและแพร่หลายในกลุ่มเยาวชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาอุปสรรค และช่องว่างของกฎหมายที่ควรได้รับการพิจารณา ทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไข ในงานวิจัยนี้ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายไว้ 2 แนวทาง คือ **แนวทางที่ 1** ให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามกฎหมาย **แนวทางที่ 2** ต้องการให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่สามารถนำเข้า ส่งออกได้ และอนุญาตให้ขายได้ รวมถึงต้องการให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย และมีการควบคุมอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การที่จะให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามกฎหมาย หรือเป็นสินค้าที่ถูกต้องตามกฎหมายต้องมีการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบในทุกด้าน

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ ได้วิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้ายังคงเป็นสินค้าต้องห้ามหรือเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมาย ดังนี้

แนวทางที่ 1 ต้องการให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามกฎหมาย มีข้อดี คือ ช่วยลดอัตราการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะผู้สูบบุหรี่ใหม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน และยังเป็นการตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาลในการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสารเสพติดและเป็นช่องทางนำไปสู่การใช้สารเสพติดอื่น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม พบว่าถึงแม้จะมีการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามก็ตาม หากการบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวดมากพอ อาจส่งผลให้การลักลอบการนำเข้า และการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าแพร่หลายมากขึ้นในหลายช่องทาง ส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามกระทำได้ยากขึ้น

แนวทางที่ 2 การบังคับใช้กฎหมายห้ามนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า ยกเว้น Heat not burn Tobacco Product (HTP) เช่น IQOS ซึ่งเป็นบุหรี่ไฟฟ้าประเภทหนึ่งที่ใช้เทคโนโลยี Heat not burn มีข้อดี คือ ใช้ความร้อนที่อุณหภูมิ 300-350 องศาเซลเซียส เพื่อไม่ให้เกิดการเผาไหม้ มีการปล่อยไอนิโคตินจากใบยาสูบธรรมชาติออกมา ไม่มีควันหรือขี้เถ้า ไม่มีน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้า ไม่มีการเผาไหม้ที่อุณหภูมิสูงเหมือนบุหรี่มวนทั่วไป แต่มีข้อเสียคือ ยังคงมีนิโคตินที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ดังนั้น ผลิตภัณฑ์ประเภท HTP จะต้องมีค่าเตือนว่า เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีนิโคตินซึ่งเป็นสารเสพติดอยู่

แนวทางที่ 3 ต้องการให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมาย มีข้อดี คือ สามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น แต่มีข้อเสีย คือ ทำให้มีผู้สูบบุหรี่ใหม่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนเพราะสามารถเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้มากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมายจะส่งผลให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ผลของการสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้ก่อให้เกิดโรคร้ายแรงตามมา ทำให้รัฐบาลต้องรับภาระค่ารักษาพยาบาลในการดูแลรักษาสุขภาพของผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ผู้จัดทำบทความจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับสภาผู้แทนราษฎรในฐานะเป็นองค์กรด้านนิติบัญญัติ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการป้องกันและควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า อาทิ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กรมศุลกากร สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานภาคเอกชน ดังนี้

1. ควรให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามกฎหมาย ดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยการตรากฎหมายเพื่อควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า และแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายแต่ละฉบับให้มีความสอดคล้องกัน
2. ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด พร้อมกับกำหนดโทษสูงสำหรับผู้กระทำความผิดและกำหนดโทษให้สูงขึ้นไปอีกสำหรับการกระทำความผิดครั้งต่อไป
3. ควรมีการร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนในการนำเทคโนโลยี และระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการเฝ้าระวังการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า และการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าออนไลน์
4. ควรมีการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง โดยใช้สื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

กองงานคณะกรรมการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ. (2567). **กฎหมายว่าด้วยการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า**. สืบค้น 4 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/253313>

คณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา. (2568). **รายงานการพิจารณาศึกษาศถานการณ์และปัญหาการบริโภคผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้า**. สืบค้น 4 ธันวาคม 2568 จาก [https://www.senate.go.th/assets/portals/424/fileups/276/files/2%20รวมเล่ม%20รายงาน%20บุหรี่ไฟฟ้า_\(แก้ไขล่าสุด%2027-08-68\).pdf](https://www.senate.go.th/assets/portals/424/fileups/276/files/2%20รวมเล่ม%20รายงาน%20บุหรี่ไฟฟ้า_(แก้ไขล่าสุด%2027-08-68).pdf)

“คำสั่งคณะกรรมการว่าด้วยความปลอดภัยของสินค้าและบริการ ที่ 24/2567 เรื่อง ห้ามผลิตเพื่อขาย ห้ามขายหรือให้บริการสินค้า บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือด้วยบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า” (18 กรกฎาคม 2567) **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 141 ตอนพิเศษ 195ง, น. 45-46.

ชนัญญา วงศ์สุวรรณ. (2567). **มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย**. สืบค้น 4 ธันวาคม 2568 จาก <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=14042&context=chulaetd>

ภินันท์ชญา สมคำ. (2567). **“บุหรี่ไฟฟ้า” ภัยคุกคามเยาวชน ทำลายสุขภาพ ทำร้ายคนรอบข้าง**. สืบค้น 4 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.thaihealth.or.th/?p=365314>

ศุภกิจ ตลับกลาง, และ พินัย ณ นคร. (2568). **อุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการค้าบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทย**. **วารสารศิลปการจัการ**, 9(3), 321-336. สืบค้นวันที่ 10 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/279090/185463>

ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ. (2567). **ถอดบทเรียนสิงคโปร์ ช่องก “บังคับใช้กฎหมายห้ามบุหรี่ไฟฟ้า ที่มีประสิทธิภาพ”**. สืบค้น 4 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.trc.or.th/download/ถอดบทเรียน-สิงคโปร์-ช่อง/>

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2567). **3 เจาะลึก ข้อดีข้อเสีย 3 แนวทางของอนุกรมการกฎหมายบุหรี่ไฟฟ้า มุ่งลดอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเด็กและเยาวชนไทย**. สืบค้น 4 ธันวาคม 2568 จาก <https://old.nationalhealth.or.th/th/node/5045>

IQOS คืออะไร ทำไมคนถึงนิยมกัน. (2568) สืบค้น 4 ธันวาคม 2568 จาก <https://iqosvape-thai.com/บทความ/iqos-คืออะไร-2/>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

อุปสรรคและความท้าทายในการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐไทย

วิจัยโดย วสุพล มงคลศิริ
เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

การกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าถูกกฎหมายและอยู่ภายใต้การควบคุมโดยภาครัฐในลักษณะเดียวกันกับบุหรี่มวนทั่วไป อาจทำให้การควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศทำได้ง่ายและมีประสิทธิผลมากกว่าก็เป็นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การควบคุมหรือป้องกันการเข้าถึงตัวสินค้าของเด็กและเยาวชน ดังนั้น ภาครัฐควรศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจังและปราศจากอคติ เพื่อนำมาปรับปรุงแนวนโยบายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าให้มีความเหมาะสมกับบริบททางสังคมและสภาพตลาดบุหรี่ไฟฟ้า

บทนำ

“บุหรี่ไฟฟ้า” จัดเป็นนวัตกรรมใหม่ที่ถูกคิดค้นและประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นบุหรี่ทางเลือกสำหรับนักสูบบุหรี่และพบอยู่ทั่วทุกมุมโลก ขณะที่กฎหมายของประเทศไทยได้กำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าผิดกฎหมาย แต่กลับพบว่า มีร้านค้ายังคงมีการลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากบุหรี่ไฟฟ้ามักมีลักษณะที่ง่ายต่อการพกพา ไม่มีกลิ่นติดตัว และมีกลิ่นและรสชาติให้เลือกที่หลากหลาย จึงทำให้บุหรี่ไฟฟ้าได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางทั้งในกลุ่มเยาวชนและบุคคลทั่วไป จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อปี 2564 พบว่า มีคนไทยสูบบุหรี่ไฟฟ้า จำนวนไม่น้อยกว่า 78,000 คน โดยรัฐบาลได้ตระหนักถึงภัยอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าและมีมาตรการทางกฎหมายเข้ามาจัดการและควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศในบริบทต่าง ๆ อีกทั้งยังมีวิธีการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักแก่ประชาชนเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ตามช่องทางต่าง ๆ หรือผ่านงานสัมมนาวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้ามาอย่างต่อเนื่อง นับเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน หน่วยงานอิสระและภาคีเครือข่าย เพื่อแสดงจุดยืนเชิงสนับสนุนให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าผิดกฎหมายต่อไป

จากข้อมูลปี 2565 ของศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) พบว่า ผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้ามีภาวะโรคแทรกซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า ได้แก่ ความผิดปกติของระบบทางเดินหายใจ คิดเป็นร้อยละ 49 ระบบหัวใจและหลอดเลือด ร้อยละ 13 ช่องปากและฟัน ร้อยละ 18 ระบบสมอง ร้อยละ 7 ตับ ร้อยละ 2.9 ผิวหนัง ร้อยละ 2.9 และความผิดปกติของระบบอื่น ๆ อีกประมาณ ร้อยละ 19 สะท้อนให้เห็นว่าการใช้บุหรี่ไฟฟ้ามีผลกระทบต่อสุขภาพหลายระบบของร่างกาย ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะ

ระบบทางเดินหายใจเท่านั้น ปัจจุบันตลาดบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่า บุหรี่ไฟฟ้ากลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความต้องการสูงและสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในระดับมาก แม้ว่าจะเป็นสินค้าที่ไม่มีกฎหมายรองรับให้จำหน่ายอย่างถูกต้อง แต่ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยได้ดำเนินมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า ตั้งแต่ปี 2557 และเป็นปีที่เริ่มมีการใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเป็นทางการ แต่จำนวนผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าและมูลค่าทางการตลาดกลับเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ซึ่งสะท้อนถึงความไม่มีประสิทธิผลของมาตรการควบคุมในปัจจุบัน ทั้งในมิติการลดจำนวนผู้ใช้และการสกัดกั้นการซื้อขายในตลาดมืด

ดังนั้น จึงมีการศึกษาถึงสาเหตุและปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแนวนโยบาย รวมถึงกระบวนการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าไม่สามารถยับยั้งการเพิ่มขึ้นของอุปทานและอุปสงค์บุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศได้
2. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการบังคับใช้มาตรการจัดการบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐ
3. เพื่อศึกษาและหาแนวทางการพัฒนานโยบายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและกระบวนการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติ

ผลการวิจัย

1. สาเหตุที่ทำให้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐไทยไม่สามารถยับยั้งอุปทานและอุปสงค์บุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศได้

มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของประเทศไทยไม่สามารถยับยั้งอุปทานและอุปสงค์ได้ โดยมีปัจจัยสำคัญ ดังนี้ 1) สภาพตลาดบุหรี่ไฟฟ้าต่างประเทศที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งประเทศต่าง ๆ ให้การยอมรับในสินค้าบุหรี่ไฟฟ้า โดยมองว่าเป็นทางเลือกที่ถูกกฎหมาย สามารถซื้อขายกันอย่างเสรีภายใต้กฎหมายนั้น ทำให้ทัศนคติสังคมไทยได้รับอิทธิพลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อีกทั้งการนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนทำได้ง่ายต้นทุนต่ำ และมีกรซื้อขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ทำให้การนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเข้าสู่ประเทศไทยได้อย่างกว้างขวางและยากต่อการควบคุม และ 2) สภาพตลาดบุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า โดยตลาดบุหรี่ไฟฟ้าส่วนใหญ่อยู่ในช่องทางออนไลน์ (Social Media) เป็นหลัก และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ดังนั้น การดำเนินการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของเจ้าหน้าที่รัฐจึงเป็นเรื่องที่ทำหาย และธุรกิจบุหรี่ไฟฟ้าเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีผู้ประกอบการหน้าใหม่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การสืบหาพยานหลักฐานเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดในช่องทางออนไลน์เป็นเรื่องที่ดำเนินการได้ค่อนข้างยากและมีข้อจำกัด ส่งผลให้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐไทยไม่สามารถยับยั้งการเพิ่มขึ้นของอุปทานและอุปสงค์บุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศได้

2. ปัญหาที่เกิดในกระบวนการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐ สรุปได้ ดังนี้

1) การทุจริตคอร์รัปชันและการถูกแทรกแซงการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ พบว่า การบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าถูกบิดเบือนให้กลายเป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่บางคน นอกจากนี้ยังพบว่า การบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในบางพื้นที่เป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากมีผู้มีอิทธิพลเข้ามาแทรกแซงทำให้เจ้าหน้าที่บางส่วนไม่กล้าปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา

2) คุณลักษณะของเจ้าหน้าที่รัฐและระบบราชการไทยที่มีอยู่เดิม ทำให้การดำเนินการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าเป็นไปอย่างยากลำบาก

เนื่องด้วยมีข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรและบุคลากร รวมถึงระบบที่ไม่เอื้ออำนวยให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง อีกทั้งยังพบว่า การบังคับใช้มาตรการที่ไม่จริงจังและสม่ำเสมอของหน่วยงานภาครัฐเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ทำให้ผู้คนไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายหรือมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐ รวมถึงระดับความเข้มงวดในการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เท่ากัน

3) การไม่ยอมรับมาตรการของเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนบางกลุ่ม เนื่องจากมีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยหรือไม่ยอมรับในการมีอยู่ของมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศ โดยเห็นว่า ภาครัฐไม่ควรกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามกฎหมาย แต่ควรทำให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมายเช่นเดียวกับบุหรี่มวนทั่วไป เนื่องจากพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้ามักมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่มวนทั่วไป

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแนวนโยบายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและกระบวนการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติของภาครัฐ ดังนี้

1) ควรมุ่งเน้นการแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นลำดับต้น และควรให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณและจำนวนบุคลากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม

2) ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการสื่อสารหรือวิธีการรณรงค์ในเรื่องอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าอย่างกว้างขวาง รวมถึงมีการพัฒนาวิธีการสื่อสารแก่ประชาชนในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเด็กและเยาวชน

3) ควรมุ่งเน้นการบังคับใช้มาตรการกำกับดูแลในช่องทางออนไลน์อย่างเข้มงวด ควบคู่กับการดำเนินมาตรการป้องกันและปราบปรามการลักลอบจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า ทั้งในช่องทางออนไลน์และออฟไลน์อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นทางของการแพร่ระบาดและการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าภายในประเทศได้

4) ควรเสริมสร้างกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งกำหนดวิธีการประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจนขึ้น เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุปและวิเคราะห์

จากผลการศึกษาข้างต้นพบว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้มาตรการของภาครัฐยังไม่สามารถชะลอหรือยับยั้งการขยายตัวของตลาดบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมาจากปัจจัยเชิงโครงสร้างทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับสถานะของบุหรี่ไฟฟ้าในฐานะสินค้าผิดกฎหมาย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการของสังคมกับกรอบของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ภายใต้บริบทที่ประชาชนบางส่วนเชื่อว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีความปลอดภัยกว่าบุหรี่แบบมวนหรือแบบทั่วไป จึงไม่ตระหนักว่าการบริโภคหรือครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ขณะที่การกำหนดบทลงโทษที่มีความรุนแรงอาจส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องหลีกเลี่ยงมาตรการควบคุมและหันไปพึ่งพาดตลาดมืดมากขึ้น ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความซับซ้อน อีกทั้งยังอาจเปิดช่องให้เกิดการทุจริตในเจ้าหน้าที่บางกลุ่มได้

สำหรับการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องดำเนินการในลักษณะบูรณาการโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งภาคประชาสังคมและนักวิชาการ เพื่อให้การกำกับดูแลมีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนด้านกฎหมายและข้อมูลแก่สมาชิกวุฒิสภา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า โดยควรให้ความสำคัญกับ

1. การศึกษาความเสี่ยงต่อสุขภาพและผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน
2. การวิเคราะห์บทเรียนและกฎหมายของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จในการควบคุมหรือจำกัดการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า
3. การกำหนดบทลงโทษที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ครอบคลุมทั้งผู้ค้า ผู้โฆษณา และผู้ลักลอบจำหน่าย

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

- Drug Alerts. (27 พฤศจิกายน 2568). ช่วยเหลือเยาวชนให้เลิกบุหรี่ไฟฟ้า. สืบค้น 2 ธันวาคม 2568 จาก <https://adf.org.au/talking-about-drugs/vaping/helping-young-people-quit-vaping/>
- ภินันท์ชญา สมคำ. (30 พฤษภาคม 2567). “บุหรี่ไฟฟ้า” ภัยคุกคามเยาวชน ทำลายสุขภาพ ทำร้ายคนรอบข้าง. สืบค้น 3 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.thaihealth.or.th/บุหรี่ไฟฟ้า-ภัยคุกคาม/>
- วสุพล มงคลศิริ. (2565). อุปสรรคและความท้าทายในการบังคับใช้มาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าของภาครัฐไทย. สืบค้น 14 ธันวาคม 2568 จาก <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=11682&context=chulaetd>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

บทวิเคราะห์ ภัยบุหรี่ไฟฟ้าและมาตรการควบคุม

เรียบเรียงโดย กิ่งกาญจน์ ภูมาลี
วิทยากรเชี่ยวชาญ

บุหรี่ไฟฟ้าเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอย่างร้ายแรงต่อทุกระบบของร่างกาย ในบุหรี่ไฟฟ้ามีสารนิโคตินที่ออกฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดหดตัว ส่งผลให้เลือดไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้น้อยลง ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อภาวะหลอดเลือดตีบตัน หัวใจขาดเลือด และยังส่งผลกระทบต่อสมองของเด็กที่กำลังพัฒนาในช่วงแรกเกิดถึงอายุไม่เกิน 25 ปี ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของสมองลดลงมากกว่าเด็กที่ไม่เคยได้รับผลกระทบ 3-4 เท่า เกิดความผิดปกติของระบบประสาท และโรคสมาธิสั้น นอกจากนี้ บุหรี่ไฟฟ้ายังส่งผลกระทบต่อสุขภาพอื่น ๆ อีก อาทิ โรคถุงลมโป่งพอง หลอดลมอักเสบเรื้อรัง ความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็ง เช่น มะเร็งปอด ช่องปาก หลอดอาหาร และตับอ่อน อีกทั้งยังมีการรายงานการเกิดโรคปอดอักเสบเฉียบพลันที่สัมพันธ์กับการใช้บุหรี่ไฟฟ้า (E-cigarette or Vaping Product use-Associated Lung Injury : EVALI) ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับวิตามินอีอะซิเตท (Vitamin E Acetate) ในน้ำยาบุหรี่ไฟฟ้าบางชนิด

สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเด็กและเยาวชนมาจากการมีบุคคลในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดสูบบุหรี่ไฟฟ้า ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ แฟน หรือเพื่อน รวมถึงการเลียนแบบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าจากการโฆษณาชวนเชื่อทางสื่อออนไลน์ ประกอบกับรูปลักษณ์ของบุหรี่ไฟฟ้ามีขนาดเล็ก มีรูปแบบ สี กลิ่น และรสชาติที่หลากหลายสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กและเยาวชนให้หันมาสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย นอกจากนี้ ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และการขาดความรู้ความเข้าใจของเด็กและเยาวชนถึงภัยบุหรี่ไฟฟ้า ที่คิดว่าบุหรี่ไฟฟ้ามีอันตรายน้อยกว่าบุหรี่ทั่วไป ส่งผลให้เกิดกลุ่มผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าหน้าใหม่เกิดขึ้นจำนวนมาก

ปัญหาในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทยที่สำคัญ คือ

1. ปัญหาการบังคับใช้และการตีความกฎหมาย เนื่องจากประเทศไทยมีมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้บารากูและบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2557 และคำสั่งคณะกรรมการ

ว่าด้วยความปลอดภัยของสินค้าและบริการ ที่ 24/2567 ลงวันที่ 8 กรกฎาคม 2567 เรื่อง ห้ามผลิตเพื่อขาย ห้ามขายหรือให้บริการสินค้า บารากู บารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า หรือตัวยาบารากู น้ำยาสำหรับเติมบารากูไฟฟ้าหรือบุหรี่ไฟฟ้า เท่านั้น ส่วนกฎหมายระดับพระราชบัญญัติที่มีอยู่ยังมีปัญหาในการบังคับใช้ทั้งพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ไม่ได้กำหนดค่านิยามเฉพาะสำหรับบุหรี่ไฟฟ้า ทำให้ไม่สามารถนำมาตราตามกฎหมายมาใช้ควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 มีประเด็นปัญหาการตีความว่า ผู้ใช้หรือผู้ครอบครองบุหรี่ไฟฟ้าถือเป็นความผิดฐานการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าเข้ามาในประเทศตามมาตรา 246 ด้วยหรือไม่ รวมถึงปัญหามาตรการการบังคับใช้กฎหมายของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดความเข้มงวด ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้ายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน การปล่อยปละละเลยให้มีการลักลอบการนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้าและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้า ส่งผลให้มีการลักลอบการนำเข้าและการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างแพร่หลายในประเทศไทย

3. ปัญหาเกี่ยวกับการมีแนวความคิดระหว่างการให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามกฎหมายกับการให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย

จากการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ของการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้ายังคงเป็นสินค้าต้องห้ามหรือเป็นสินค้าที่ถูกกฎหมาย โดยศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบที่ชี้ให้เห็นว่าการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าต้องห้ามตามกฎหมาย สามารถลดอัตราการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าโดยเฉพาะผู้สูบบุหรี่หน้าใหม่ ในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้มากกว่าการกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมายที่จะส่งผลให้มีผู้สูบบุหรี่หน้าใหม่เพิ่มขึ้น มีความสอดคล้องกับรายงานการพิจารณาศึกษาสถานการณ์และปัญหาการบริโภคผลิตภัณฑ์บุหรี่ไฟฟ้าของคณะกรรมการการสาธารณสุขวุฒิสภา ที่ได้มีการจัดกลุ่มประเทศเกี่ยวกับการนำเข้าและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า ดังนี้

1) กลุ่มประเทศห้ามนำเข้าและห้ามจำหน่าย บุหรี่ไฟฟ้าอย่างเด็ดขาด (Total Ban) ได้แก่ สิงคโปร์ บราซิล ฮองกง และไทย พบว่ามีอัตราการแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชนน้อยกว่า 0.6 เท่าของประเทศที่มีกฎหมายควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า

2) กลุ่มประเทศที่ไม่ห้ามนำเข้าบุหรี่ไฟฟ้า แต่ใช้การควบคุม เช่น สหรัฐอเมริกาที่อนุญาตให้จำหน่าย โดยถูกกฎหมาย แต่ห้ามจำหน่ายให้แก่เด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 18-21 ปี นอกจากนี้ ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่า ประเทศที่เคยห้ามนำเข้า ผลิตและจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า ภายหลังมีการเปลี่ยนกลับมาเป็นอนุญาตให้บุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าถูกกฎหมาย มีการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้น 2-5 เท่า เช่น ประเทศนิวซีแลนด์

3) กลุ่มประเทศที่อนุญาตให้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างถูกกฎหมาย เช่น ฟิลิปปินส์ มีการอนุญาตให้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างถูกกฎหมายทั้งชนิดที่ใช้ความร้อน และชนิดที่ใช้ไฟฟ้า โดยรัฐบาลกำหนดอัตราภาษีนำเข้า ที่ร้อยละ 1 และกำหนดอายุผู้ซื้อไว้ตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ภายหลังจากอนุญาตให้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าอย่างถูกกฎหมาย พบว่ารายได้ภาษียาสูบในปี 2566 ลดลงเกือบร้อยละ 25 เมื่อเทียบกับปี 2554 ขณะเดียวกันอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19 นอกจากนี้ ยังพบว่าเริ่มมีผู้เริ่มสูบบุหรี่ รายใหม่จากการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นถึง 9.5 ล้านคน โดยมากกว่า 1 ล้านคน เป็นกลุ่มวัยรุ่น

4) กลุ่มประเทศที่อนุญาตให้จำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า แต่ภายหลังกลับยกเลิกและห้ามขายบุหรี่ไฟฟ้า เช่น สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยสมัชชาแห่งชาติ เวียดนามได้ลงมติอย่างเป็นทางการกำหนด การห้ามนำเข้า ผลิต หรือจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าทุกชนิด เนื่องจากประชาชนที่บริโภคบุหรี่ไฟฟ้าเกิดภาวะ EVALI (E-cigarette or Vaping Product use-Associated Acute Lung Injury) จำนวนกว่า 1,000 ราย ในระยะเวลา 1 ปี พบว่ามีการจัดเก็บภาษีจากบุหรี่ไฟฟ้าได้จริง แต่ต้องแบกรับภาระค่ารักษาพยาบาลของผู้ป่วยที่บริโภคบุหรี่ไฟฟ้าสูงกว่าภาษีที่จัดเก็บได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการ บังคับใช้กฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย จึงควรศึกษาถึงมาตรการของประเทศที่ประสบความสำเร็จ ในการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและ สามารถลดจำนวนผู้สูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเห็นได้ชัด รวมถึง สภาผู้แทนราษฎรควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ

กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวง ศึกษาธิการ กรมศุลกากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และภาคเอกชน ดำเนินการตามมาตรการ ดังนี้

1. การบังคับใช้กฎหมายและการตรวจสอบ

1) ควรออกกฎหมายกำหนดให้บุหรี่ไฟฟ้า เป็นสินค้าต้องห้าม เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดโดยเฉพาะ กลุ่มเด็กและเยาวชน และควรมีการทบทวนเพื่อปรับปรุง แก้ไขกฎหมายให้มีความสอดคล้องกัน และทันต่อ สถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น กำหนดมาตรการในการ ดำเนินการต่อแพลตฟอร์มดิจิทัลที่มีการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้า

2) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ครอบคลุมทั้งผู้ค้า ผู้โฆษณา และผู้ลักลอบจำหน่าย พร้อมกับ กำหนดโทษสูงขึ้นสำหรับผู้กระทำความผิด และกำหนด โทษให้สูงขึ้นไปอีกสำหรับการกระทำความผิดครั้งต่อไป

3) ควรให้หน่วยงานตำรวจทั้งสถานีตำรวจ นครบาลและสถานีตำรวจภูธร กองบังคับการปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค และ กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทาง เทคโนโลยีสืบสวนจับกุมร้านจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้ารอบ สถานศึกษาและการจำหน่ายในช่องทางออนไลน์

4) ควรเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบหรือ ปิดกั้นร้านค้าออนไลน์ที่ขายบุหรี่ไฟฟ้า ด้วยการประสาน ความร่วมมือกับผู้ให้บริการแพลตฟอร์มต่าง ๆ

5) ควรมีการร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการนำเทคโนโลยีและ ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการเฝ้าระวังการนำเข้า บุหรี่ไฟฟ้า และการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าออนไลน์

6) ควรเน้นการแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และมีการจัดสรรงบประมาณและจำนวนบุคลากรอย่าง เพียงพอในการดำเนินการตามมาตรการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้า

2. การรณรงค์ให้ความรู้

1) ควรสนับสนุนนโยบายด้านวิจัยและพัฒนา ข้อมูลในประเด็นการควบคุมบุหรี่ไฟฟ้าและผลกระทบต่อ ด้านสุขภาพต่อเด็กและเยาวชน เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปใช้ประโยชน์

2) ควรให้คำแนะนำกับหน่วยงานด้านการศึกษา และการวิจัย เพื่อจัดกิจกรรมป้องกันและให้ความรู้แก่เด็ก

และเยาวชน รวมถึงสนับสนุนการบริการให้คำแนะนำ การบำบัด และการเลิกบุหรี่สำหรับเด็กและเยาวชน

3) ควรบูรณาการหลักสูตรเพื่อให้ความรู้ ในสถานศึกษา เน้นทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ และ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจถึงพิษภัยของบุหรี่ไฟฟ้า

4) ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชน ผ่านกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ อันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าให้กับผู้ปกครอง ครู และผู้นำชุมชน โดยใช้สื่อใหม่ ๆ ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะเด็กและ เยาวชน

5) เจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนที่ปฏิบัติงานด้าน ชุมชนสัมพันธ์ควรให้ความรู้แก่ชุมชน โรงเรียน และสถานศึกษา เกี่ยวกับกฎหมายและอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า

บรรณานุกรม

คณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา. (2568). รายงานการพิจารณา
ศึกษาสถานการณ์และปัญหาการบริโภคผลิตภัณฑ์บุหรี่
ไฟฟ้า. สืบค้น 4 ธันวาคม 2568 จาก
[https://www.senate.go.th/assets/portals/424/fileups/
276/files/2%20รวมเล่ม%20รายงานบุหรี่ไฟฟ้า_\(แก้ไข
ล่าสุด%2027-08-68\).pdf](https://www.senate.go.th/assets/portals/424/fileups/276/files/2%20รวมเล่ม%20รายงานบุหรี่ไฟฟ้า_(แก้ไขล่าสุด%2027-08-68).pdf)

R&D

Research & Development

Secretariat of the House of Representatives

การเผยแพร่ความรู้ด้านงานวิจัยและพัฒนา โดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีผลงาน 6 รูปแบบที่สำคัญ ซึ่งสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ “คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ” ดังนี้

1. รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ (Full text) โดยสถาบัน นักวิชาการอิสระ และนิสิตนักศึกษา ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานฯ รวมถึงผลงานวิจัยที่จัดทำโดยบุคลากรของกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

2. บทความวิจัยปริทัศน์ (Research Review Article) บทความวิชาการที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิ
องค์ความรู้ และผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อประมวลความรู้และหาข้อสรุปในเรื่องหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์
ทั้งข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะในวงสาราณณะและกิจการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ

3. บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ (Research Focus) เอกสารทางวิชาการที่รวบรวมข้อมูล
ในรูปของบทความวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร และภารกิจของคณะกรรมการสามัญ

4. เอกสารวิชาการ “เกาะกระแสโพล” เป็นเอกสารที่นำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็น (Poll) ในประเด็นที่อยู่ในกระแสความสนใจ
ของสังคม พร้อมทั้งวิเคราะห์เสนอความคิดเห็นและมุมมองด้านต่าง ๆ ด้วยการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. บทสรุปเชิงนโยบาย (Policy Brief) เป็นการศึกษาผลงานวิจัยหรืองานวิชาการมาศึกษาประกอบกัน
ในขอบเขตของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อนำเสนอโยบายทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ให้แก่ผู้อ่าน
ที่เป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปัญหาที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ทั้ง 5 ฉบับข้างต้นได้ที่

6. บทความวิจัยออกอากาศในรายการวิทยุก้าวไกล สามารถรับฟังได้ในรายการ “วิจัยก้าวไกล”
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ระบบ F.M. คลื่นความถี่ 87.5 MHZ และระบบ A.M. คลื่นความถี่ 1071 KHZ
ทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 07.30-08.00 นาฬิกา

รับฟังรายการย้อนหลังได้ที่

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
1111 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
Ins : 02-242-5900 ต่อ 5761